

COPRINUS PLAGIOPORUS, NIEUW VOOR NEDERLAND

J. Geesink

Javastraat 17
Den Helder

Op 19 juli 1972 vroeg een goede kennis van mij of ik eens in zijn tuin wilde komen kijken, omdat er "van die kleine bruine paddestoeltjes in het gras stonden en ze zaten ook op een populie-restronk". Aangezien je nooit kunt weten, ben ik diezelfde dag nog wezen kijken, het was toch vlakbij. Die in het gras waren niets bijzonders, *Panaeolina foenisecii*, *Marasmius oreades*, een of andere *Galerina*-soort en die op de stronk leken op het eerste gezicht ook weinig interessant. Mijn eerste indruk was, dat er *Coprinus disseminatus*, het Grijze Streepklokje, op groeide maar ze weken enigszins af: iets groter, bruiner en niet in het gebruikelijke grote aantal.

Mikroskopisch onderzoek bracht aan het licht, dat het nooit *C. disseminatus* kon zijn, want op de hoeden van jonge exemplaren waren geen geinkrusteerde geelbruine sphaerocysten te bekennen. Mijn timmermansoog had me dus niet bedrogen, de vondst moest de moeite waard zijn.

De hoeden van jonge vruchtlichamen waren tot 8 mm hoog, eivormig, lichtbruin met bruiner centrum. De oudere werden breed klokvormig tot 25 mm in diameter en hadden een grijs-bruine kleur, terwijl het centrum dezelfde kleur behield als die van de jonge exemplaren. De stelen waren wit, hol, 20-35 x 1,5-3 mm en in jong stadium met een witte harige basis (fig. 1a). De lamellen van de jonge paddestoeltjes hadden een duidelijk witte snede, stonden voor een *Coprinus* ver uit elkaar en bij het ouder worden verslijmde ze nauwelijks. Geen velum op hoed te zien, maar met de loep wel fijne haartjes. Er groeiden enige tientallen op de stronk, echter niet zo dicht op elkaar zoals *C. disseminatus* pleegt te doen.

Op de lamellen waren geen pleurocystiden te vinden. De wel aanwezige cheilocystiden waren globuleus, dunwandig en 16-25 μ m breed. Bij het verse materiaal waren de sporen bruin, maar bij het gedroogde bleken ze grijs tot zwart geworden te zijn, 11-14 x 6-7 μ m met onduidelijke, schuine kiemporus (fig. 1b). Op de hoed bevonden zich vele pilocystiden, 40-95 μ m lang, met een brede basis en - dat was interessant - met verdikte (capitate) top (fig. 1c). Alle basidia hadden 4 sterigmen.

De determinatie gaf geen enkele moeilijkheid. De soort hoort thuis in de 2e groep van de *Setulosi* (1: 379-380) en onder de

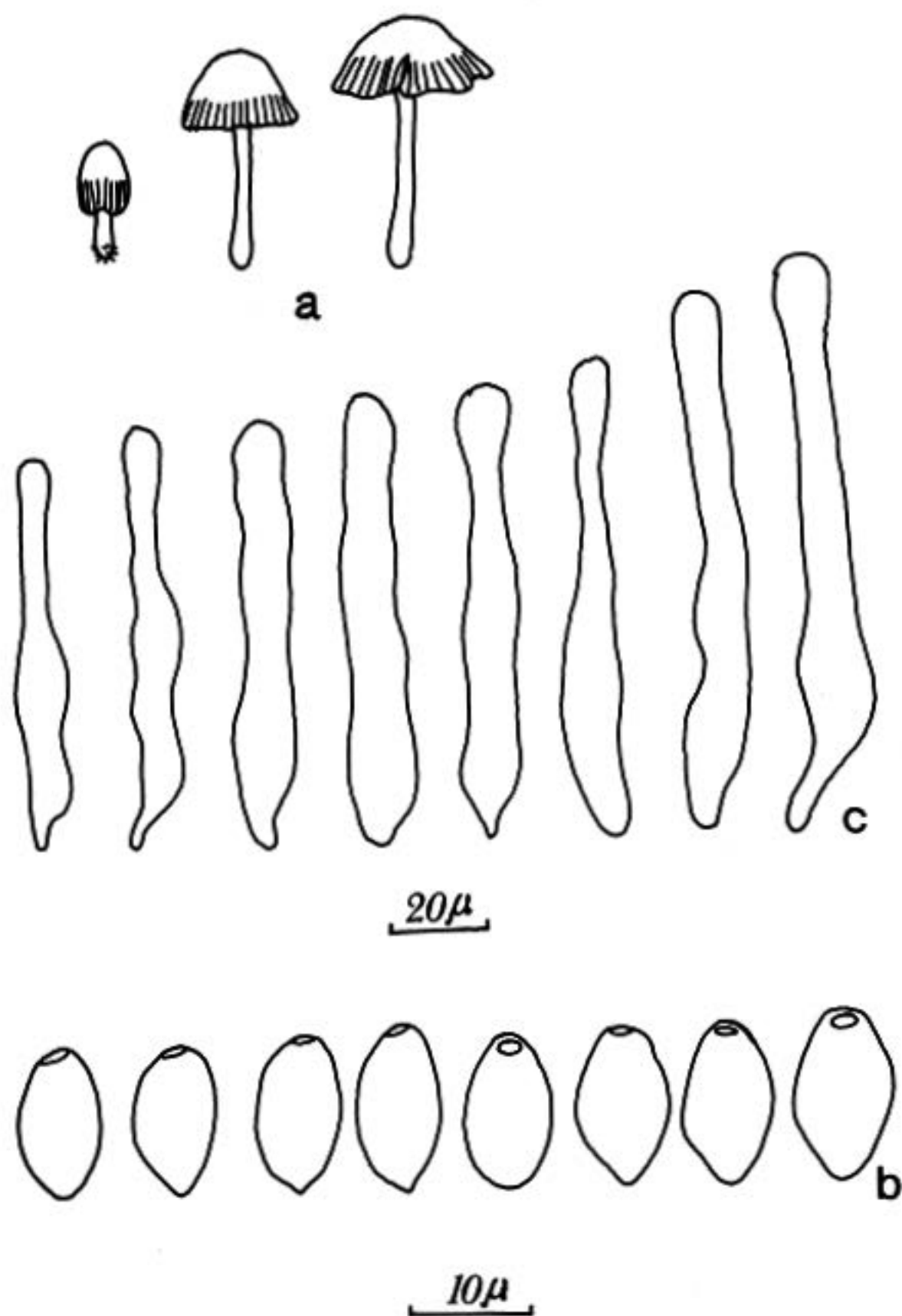

Fig. 1. *Coprinus plagioporus*
 a. vruchtlichamen (ca. 1x), b. basidiosporen, c. pilocystiden.

minder snel verslijmende van die groep was hij gauw gevonden wegens zijn voor deze groep unieke pilocystiden: *Coprinus plagioporus* Romagn. De sleutels van Romagnesi (5: 30-35), Lange (2: 106-107) en Moser (3: 209-212) gaven hetzelfde gemakkelijk te bereiken resultaat.

De soort is voor het eerst door Romagnesi in 1941 beschreven (4: 121-124). Hij trof hem in een moeras aan, groeiend op stukjes rietstengel. Hij verschilt van de volgens Romagnesi verwante *Coprinus hiascens* Fr. in de afwijkende pilocystiden en de kiemporiën. *C. hiascens* heeft normale stomp-puntige toppen aan de lange pilocystiden en veel duidelijker zichtbare kiemporiën, die meer afgeknot zijn.

Uit navraag bij de bezitters van de Nederlandse herbaria is gebleken, dat *C. plagioporus* slechts in dat van de Heer Kits van Waveren aanwezig was: gedateerd 16 juni 1974, vindplaats Amsterdamse Bos, geen substraat-vermelding. Lange (2) vond hem meestal op kleine takjes e.d. De Helderse vondst groeide niet direct op het populierehout, maar in zwaar vermoldde en verpulverde houtresten in holten van de stronk. Kühner & Romagnesi (1) noemen de soort vrij algemeen. Dat hij in Nederland slechts tweemaal is aangetroffen, is te verklaren uit de mogelijkheid, dat men hem voor *C. disseminatus* aanziet.

Gaat altijd naar paddestoelen kijken, als men U dat vraagt, want één straat verder kan een nieuwe soort voor Nederland staan!

Literatuur:

1. Kühner, R. & Romagnesi, H. (1953). Flore analytique des Champignons supérieurs. Paris.
2. Lange, M. (1952). Species Concept in the Genus *Coprinus*. - Dansk botanisk Arkiv 14(6): 1-164.
3. Moser, M. (1967). Die Röhrlinge und Blätterpilze (Agaricales). - H. Gams, Kleine Kryptogamenflora, II b/2, 3e Auflage. Stuttgart.
4. Romagnesi, H. (1941). Étude de quelques Coprins. - Revue de Mycologie 6: 108-127.
5. Romagnesi, H. (1941). Les Coprins. - Revue de Mycologie 6, Suppl. 1: 20-35.

=====